

«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΧΟΛΕΡΑΣ»

του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές

Καθώς έκλεισα, λαχανιάζοντας ακόμα, το βιβλίο των 479 σελίδων του νομπελίστα συγγραφέα Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές, κάθησα λίγο να αναρωτηθώ τι είναι εκείνο που κάνει ένα βιβλίο στην εποχή της εικόνας και τους άγχους να καταβροχθίζεται με τόση μαγία μέσα σε 2—3 μέρες, απότομη από τους αφορισμούς και υπερνάκι κάθε πρόβλεψη πως τα ογκώδη μυθιστορήματα έφυγαν ανεπιστρεπτι μαζί με τον 19ο αιώνα.

Συμπέρασμα πρώτο: Ο Μαρκές είναι ένας μάγος, παίρνει το ραβδί του και μας αγγίζει στο κεφάλι και ξαφνικά γινόμαστε μαριονέτες και κυκλοφορούμε κι εμείς ανάμεσα στις σελίδες του, παίρνουμε μέρος

ΕΛΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

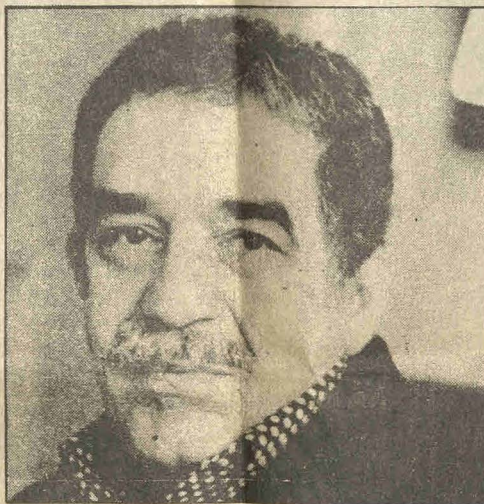
σ' εκείνα τα απίθανα και απίστευτα, μα και τόσο έξοχα εικονογραφημένα γεγονότα, ανάμεσα σε ανθρώπους όμορφους και γελοίους, ταυτόχρονα, θλιμμένους και σκληρούς, χαρούμενους και βυθισμένους στη μοναξιά.

Συμπέρασμα δεύτερο: Ο Μαρκές δεν γράφει, κινηματογραφεί. Γι' αυτό είναι τόσο μοντέρνος. Τα βιβλία του είναι έτοιμα κινηματογραφικά σενάρια. Και μάλιστα με δεκάδες πρωταγωνιστές, έστω κι αν οι ρόλοι είναι μονάχα μικρά περάσματα. Τους ήρωές του τους γνωρίζει τόσο καλά, λες και κάθησε κι έφαγε κι ήπιε μαζί τους και τους ακολούθησε στα πιο μυστικά μέρη, στο κρεβάτι, στην απόλυτη μοναξιά, τις παραμονές του θανάτου τους. Εκεί που νόμιζαν πως δεν ήταν παρά αυτοί και ο εαυτός τους, αυτοί και η συνειδησή τους, ο συγγραφέας αγρυπνούσε, πότε για να καγχάσει και πότε για να τους σκουπίσει κρυφά ένα δάκρυ. Ο φακός του παίρνει με την ίδια άνεση μεγάλα επικά πλάνα, που καλύπτουν ολόκληρες πολιτείες και ιωλόκληρες δεκαετίες, όσο και μικρά «γκρο πλαν», θέλοντας να απαθανάτισει απλώς ένα βλέμμα ή ένα σούφρωμα των χειλιών.

Συμπέρασμα τρίτο: Ο Μαρκές κάνει κοινωνικούς αγώνες, σηκώνει φλάμπουρα, ανεβοκατεβάζει κυβερνήσεις, χωρίς καν ν' αναφέρει μια λέξη για πολιτικά, χωρίς καν να τοποθετεί την υπόθεση του έργου του στην εποχή μας, ούτε και σε μια συγκεκριμένη χώρα, μ' ένα συγκεκριμένο πρόβλημα. Κάπου στη Λατινική Αμερική, βέβαια, δεν μπορεί νάβγει αλλού, αυτή την τερσότητα ζεστή αγαλιά με τα ποτάμια και τις πεδιάδες, τις ζουγκλες και τα απάτητα βουνά,

τους μύθους και τις δεισδαιμονίες, την ποίηση και τα πάθη. Πάντα κάπου εκεί, γιατί ο Μαρκές είναι, πάνω απ' όλα, γιος της Λατινικής Αμερικής. Διαβάζοντας τα βιβλία του, από τα «Εκατό χρόνια μοναξιάς» ίσα με το «Ο έρωτας τα χρόνια της χολέρας», λες και διαβάζεις πάντα το ίδιο βιβλίο και πάντα ολότελα διαφορετικό. Την Μεγάλη Βίβλο της Αμερικής.

«Ο έρωτας τα χρόνια της χολέρας» (Εκδόσεις Νέα Σύνορα 1986), μετάφραση στα ελληνικά Κλαίτη Σωτηριάδου - Μπαράχας, όπως το λέει και ο

τίτλος του, παρακολουθεί ένα απίστευτο έρωτα, που κράτησε πενήντα χρόνια, για να ολοκληρωθεί μονάχα στα βαθιά γεράματα των δυο ηρώων. Αφού πέθανε ο άντρας εκείνης, με τον οποίο είχε ζήσει μισό αιώνα, θαρρώντας πως τον αγαπά και αφού εκείνος πέρασε αμέτρητους έρωτες, χωρίς έστω και μια φορά ν' αντικαταστήσει μέσα του εκείνη, συναντιούνται στο τέρας της ζωής και ξαναζούν μεμιάς όλη τη φλόγα της σβυσμένης στις στάκτες πρώτης αγάπης. Αυτή είναι μονάχα η κεντρική ιστορία, μα τριγύρω της είναι πλεγμένες, όπως τις περικοκλά-

δες γύρω από τη μουριά της αυλής, δεκάδες άλλες ιστορίες αγάπης και μίσους, πίκρας, εγκατάλειψης και χαράς, ιστορίες γεμάτες χιούμορ, συμβολισμό και σάτιρα, αλλά πάντα πασπαλισμένες με τη χρυσόσκονη του ονείρου.

Δίπλα, μέσα, γύρω, η βρωμιά και η αθλιότητα, η χολέρα και οι αδιάκοποι πόλεμοι, οι δολοφονίες και οι μηχανορραφίες, οι δεισδαιμονίες και ο θρίαμβος των πιο ταπεινών ενστικτών. Κι ο συγγραφέας, με το αιώνιο ειρωνικό του γελάκι να παιδεύει τους ήρωες με τα πιο απίθανα παθήματα να του γελοιοποιεί στις πιο λυρικές στιγμές και, αντίστροφα, να τους συμπαραστέκεται εκεί που τους χρειάζεται ένα γερό ξύλο. Και κάθε τόσο, να σφραγίζει μ' ένα απόφθεγμα σαν κι αυτό, βγαλμένο από το στόμα κάποιου ήρωά του, μια στιγμή - αιωνιότητα: «Το πρόβλημα στην κοινωνική ζωή είναι να μάθει κανείς να κυριαρχεί πάνω στον τρόπο, το πρόβλημα στη συζυγική ζωή είναι να μάθει κανείς να κυριαρχεί πάνω στην ανία».

Τα γηρατιά, ο θάνατος, η αρρώστια, η μοναξιά, λέξεις που μπορεί να ματατραπούν σε ανιαρά ταμπού, κάτω από την πέννα του Μαρκές ζωντανεύουν, γεμίζουν χυμούς και μυρωδιές, ήχους και εικόνες:

«Μια θλίψη τον ξύπνησε. Οχι αυτή που είχε νιώσει το πρωί μπροστά στο πτώμα του φίλου, αλλά μια αόρατη ομίχλη, που κάλυπτε τη ψυχή του μετά τον απογευματινό ύπνο και που εκείνος ερμήνευε σαν θεία προειδοποίηση πως ζούσε τα τελευταία απογεύματα της ζωής του. Μέχρι τα πενήντα του δεν είχε συνειδητοποιήσει το μέγεθος, το βάρος και την κατάσταση των εντέρων του. Σιγά - σιγά, όμως, καθώς έμενε ξαπλωμένος με τα μάτια κλειστά, μετά τον καθημερινό ύπνο, είχε αρχίσει να τα αισθάνεται ένα προς ένα, υψώνοντας ακόμα και το σχήμα της άπνης καρδιάς του, το μυστήριο συκώτι του, το απόκρυφο του πάγκρεας. Με τον καιρό είχε ανακαλύψει πως ακόμα και οι πιο γέροι ήταν νεότεροι απ' αυτόν και πως είχε καταλήξει να είναι ο μόνος επιζήσας από την παρέα, στις θρυλικές φωτογραφίες της γενιάς του...».

Δεν θα μπορούσα να κλείσω αυτό το σημείωμα χωρίς να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην Κλαίτη Σωτηριάδου - Μπαράχας, γιατί δεν με έκανε ούτε στιγμή να πω: «Τι κρίμα που δεν καταλαβαίνω ισπανικά».